

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

KIESRAAD

Datum
6 juli 2015

Ons kenmerk
2015-0000250987

Inlichtingen

Onderwerp

Evaluatie van de verkiezing van de leden van de
Eerste Kamer der Staten-Generaal op 26 mei 2015

Uw kenmerk

Blad
1 van 3

Bezoekadres
Herengracht 21
2511 EG 's-Gravenhage
Nederland

Postadres
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage
Nederland

Internetadres
<http://www.kiesraad.nl>

E-mailadres
kiesraad@kiesraad.nl

1. Inleiding

Onlangs heeft de Kiesraad een evaluatieadvies uitgebracht naar aanleiding van de eilandsraads-, waterschaps- en provinciale statenverkiezingen van 18 maart jongstleden.¹ In het onderhavige advies wordt de Eerste Kamerverkiezing van 26 mei geëvalueerd. Bij de totstandkoming van dit advies heeft de Raad ook gebruik gemaakt van de ervaringen van de griffies van provinciale staten. De verkiezing is goed verlopen. Desalniettemin vindt de Kiesraad het noodzakelijk op een enkel punt het verkiezingsproces te verbeteren.

2. Samenvatting

De in de Kieswet vervatte regeling voor Eerste Kamerverkiezingen geeft hen die bij de organisatie van de verkiezing betrokken zijn in tal van kwesties minder duidelijkheid dan bij andere verkiezingen. Bovendien lijken onderdelen van het verkiezingsproces niet meer altijd als passend en juist te worden beschouwd. Daarom adviseert de Kiesraad de hoofdstukken Q, R, S, T en U, aan te passen en processen-verbaal vaker op internet te publiceren. Daarnaast adviseert de Raad rechtstreeks beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State mogelijk te maken tegen het besluit om een bij de registratie van een aanduiding betaalde waarborgsom niet terug te betalen.

3. Afwijkingen ten opzichte van andere verkiezingen

Het is de Kiesraad, evenals in 2011, opgevallen dat de regeling in de Kieswet en het Kiesbesluit aangaande de Eerste Kamerverkiezing veel minder uitgewerkt is dan voor andere verkiezingen.² Als gevolg daarvan geeft de Kieswet bij Eerste Kamerverkiezingen over tal van kwesties geen duidelijkheid. Dit is gedeeltelijk te verklaren door het verschillend karakter van de verkiezing, maar er zijn ook minder voor de hand liggende verschillen. Eén van die verschillen is dat kiezers bij Eerste Kamerverkiezingen officieel niet de mogelijkheid hebben om een vervangend

¹ Advies van de Kiesraad d.d. 18 mei 2015 n.a.v. verkiezingen voor provinciale staten, waterschappen en eilandsraden. Alle adviezen van de Kiesraad staan op zijn website www.kiesraad.nl.

² Advies van de Kiesraad d.d. 22 juli 2011 naar aanleiding van verkiezingen 2011, p. 10.

Datum
6 juli 2015

Ons kenmerk
2015-0000250987

Onderdeel
Kiesraad

Blad
2 van 3

stembiljet te vragen als zij hun stembiljet verkeerd hebben ingevuld, terwijl dat bij andere verkiezingen wel kan. De Kiesraad begrijpt uit uw circulaire van 4 mei 2015, waarin u aanraadt om in een dergelijk geval artikel J 27 van de Kieswet analoog toe te passen, dat u dit onderscheid niet overal meer passend vindt. De Kiesraad heeft begrip voor dit standpunt, maar wijst u er op dat dit wel, in lijn met de systematiek van de Kieswet, in de wet zelf tot uitdrukking moet worden gebracht. Ook andere verschillen met reguliere verkiezingen verdienen overdenking. Te denken valt bijvoorbeeld aan het niet ter inzage leggen van ondersteuningsverklaringen³ en de mogelijkheid dat een restzetel aan een lijst wordt toegewezen die de kiesdeler niet heeft gehaald.⁴

4. Openbaarmaking van processen-verbaal

Met de totstandkoming van de Wet van 3 juli 2013 (Stb. 289) is een nieuwe regeling in de Kieswet opgenomen voor de openbaarmaking van processen-verbaal. Sommige processen-verbaal worden ter inzage gelegd,⁵ andere op internet gepubliceerd.⁶

Terinzagelegging wordt onder andere gebruikt als documenten nadien vernietigd moeten worden.⁷ Het doel van die vernietiging – het voorkomen dat er achteraf discussie kan ontstaan – wordt niet bereikt als (kopieën) van deze documenten beschikbaar blijven. De keuze voor ter inzage legging is in dit geval een principiële.

Aan de keuze voor terinzagelegging ligt soms echter ook een meer praktische overweging ten grondslag. De hoeveelheid gegevens kan zo groot zijn dat terinzagelegging vooralsnog de enige realistische manier van openbaarmaking is. Dat is bijvoorbeeld de reden dat de processen-verbaal van stembureaus in gemeenten terinzage worden gelegd en niet op internet gepubliceerd.⁸ Tegen het fotograferen of kopiëren van (een deel van) de processen-verbaal, hoeft dan geen bezwaar te bestaan.

De Kiesraad vindt het belangrijk dat, waar mogelijk, openbaarmaking geschiedt door middel van een doorzoekbare elektronisch publicatie. Elektronische publicatie stelt meer mensen in staat om kennis te nemen van de inhoud van de documenten en maakt het verkiezingsproces transparant en controleerbaar. Alleen waar elektronische publicatie ongewenst of praktisch gezien ondoenlijk is, zou gemotiveerd voor openbaarmaking door terinzagelegging gekozen moeten worden. De Kiesraad adviseert daarom in de Kieswet te bepalen dat de processen-verbaal van het centraal stembureau rond de kandidaatstelling (art. I 18 lid 1 Kieswet) elektronisch openbaar gemaakt moeten worden. Ook waar het de kandidaatstelling voor de Eerste Kamerverkiezing betreft; waarvoor thans een regeling ontbreekt (art. S 7 Kieswet). De opgave van door de burgemeester vastgestelde aantallen stemmen (art. N 12 lid 1 Kieswet) en de processen-verbaal van de stemming bij Eerste Kamerverkiezingen (art. T 11 lid 3 Kieswet) zouden eveneens elektronisch gepubliceerd kunnen worden.

³ Art. R 7 lid 3 Kieswet v. art. I 3 lid 1 Kieswet.

⁴ Art. U 9 Kieswet v. art. P 7 Kieswet.

⁵ Vgl. art. I 18 lid 1, N 12 lid 1 en T 11 lid 3 Kieswet.

⁶ Vgl. art. O 4 lid 1 en P 23 Kieswet.

⁷ Kamerstukken II 2011/12, 33 268, nr. 3, p. 4.

⁸ Zie ook het advies van de Kiesraad d.d. 14 oktober 2011 inzake de wijziging van de Kieswet 1e tranche, p. 5.

Datum
6 juli 2015

Ons kenmerk
2015-0000250987

Onderdeel
Kiesraad

Blad
3 van 3

5. Rechtsbescherming na registratie aanduiding

Voor een politieke groepering die een nieuwe aanduiding heeft laten registreren in het register van aanduidingen ten behoeve van de Eerste Kamerverkiezing, heeft het niet indienen van een geldige kandidatenlijst twee gevolgen: de bij de registratie betaalde waarborgsom wordt niet terugbetaald⁹ en de geregistreerde naam wordt geschrapt.¹⁰ Hoewel de aanleiding dezelfde is, geldt dat niet voor de bestuursrechtelijke rechtsbescherming die tegen deze besluiten open staat. Tegen het niet terugbetalen van de waarborgsom kan binnen zes weken een bezwaarschrift worden ingediend, terwijl tegen de schrapping van de aanduiding gedurende zes dagen rechtstreeks beroep open staat bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.¹¹ In de geschetste situatie zal een politieke groepering die bezwaar heeft tegen het ene besluit, exact dezelfde bezwaren hebben jegens het andere. Er moeten dan twee rechtsprocedures worden opgestart, terwijl de uitkomst van de procedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak in de ene procedure leidend zal zijn voor de beslissing op bezwaar van het bestuursorgaan in de andere procedure. De Kiesraad adviseert u daarom ook rechtstreeks beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak mogelijk te maken tegen het besluit om een bij de registratie van een aanduiding betaalde waarborgsom niet terug te betalen. Daarmee ontstaat uniformiteit in de geboden rechtsbescherming tegen alle besluiten rond de registratie van aanduidingen van politieke groeperingen.

Om de in deze paragraaf geschetste problematiek – die ook bij andere verkiezingen speelt – te voorkomen, kiezen centraal stembureaus er soms voor eerst het besluit tot (niet) terugbetaling van de waarborgsom voor de registratie van een aanduiding te nemen en later – maar niet voordat dat besluit onherroepelijk is – het besluit tot schrapping van de aanduiding uit het register. Soms raakt de noodzaak het laatstgenoemde besluit te nemen daarbij echter buiten beeld, waardoor de aanduiding in het register blijft staan.¹² Ook dat pleit voor vorenvermeld advies, waarbij bovendien in de Kieswet voorgeschreven kan worden dat deze besluiten zo snel mogelijk genomen worden nadat de kandidatenlijsten onherroepelijk zijn komen vast te staan.

DE KIESRAAD,
voor deze,

H.R.B.M. Kummeling,
voorzitter

M. Bakker,
secretaris-directeur

⁹ Art. Q 6 lid 3 jo. G 1 lid 2 Kieswet.

¹⁰ Art. Q 6 lid 3 jo. G 1 lid 7 onder d Kieswet.

¹¹ Art. Q 6 lid 5 Kieswet.

¹² Advies van de Kiesraad d.d. 24 juli 2014 n.a.v. gemeenteraadsverkiezingen en verkiezing Europees Parlement 2014, p. 9.